

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.21.433/2016/7. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a Kolozsvári és Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Waldmann Gábor) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. szeptember 9. napján kelt 6.P.22.302/2015/12. számú ítélete ellen a felperes 13. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 100 000 (százezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 282 317 (kettőszáznyolcvankettőezer-háromszáztizenhét) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A felperes és az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (továbbiakban: alperes) 2007. július 12. napján **(kölcsönszerződés száma)**. számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amelynek alapján az alperes 3 433 000 Ft kölcsönösszeget folyósított a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben „fizetési kötelezettségek” címszó alatt rögzítették a havi törlesztő részletek összegét (44 498 Ft), számát (120 db), esedékességét, valamint az összes törlesztő részlet összegét (5 330 760 Ft). A mértékadó devizanemet CHF-ben, a teljes hiteldíjmutatót 10,76 %-ban határozták meg. A felperes a kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként az ún. havi fix konstrukciót választotta.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

I.7.: „Havi Fix konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.”

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam"

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja."

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján"

- I. 25.: „Kamatváltozás:

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1.

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap."

- V.5.: „A Kölcsönbevevő a Hitelező felhívására köteles megfizetni azon megnövekedett költségeket, amelyek bármely jogszabály hatályba lépésével vagy módosulásával illetve annak bírói vagy közigazgatási értelmezésében vagy alkalmazásában bekövetkezett változásokkal kapcsolatban merülnek fel."

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem" nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró keresztárfolyamának változása."

V.7.: „A Kölcsönbevevő köteles a Hitelező székhelyén és fióktelephelyén kifüggesztett hirdetmény szerinti költségeket - azok felmerülése esetén - a Hitelezőnek megtéríteni."

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

- XII. 1. pont: Havi fix konstrukció esetén a kölcsönszerződés futamideje a felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik, a Kamatváltozás és az Árfolyamváltozás I. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig. A Kamatváltozás miatti kamatkülönbözetet a Kölcsönbevevő a havi törlesztőrészletekben fizeti meg úgy, hogy a havi törlesztőrészletek összegének mértéke nem változik. A kamatkülönbözet a tőketörlesztés terhére kerül elszámolásra, amelynek arányában a szerződés futamideje módosul.

A peres felek a kölcsön visszafizetésének biztosítására az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 4. pontja szerint a hitelező a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló értékét 10,44 %-ban határozta meg, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes keresetében - a kölcsönszerződés, valamint az opciós szerződés 4. pontjának és az Üsz. IV.7. pontjának az érvénytelenségére alapítottnak - 1 080 795 Ft megfizetésére és a szerződéssel érintett gépjármű törzskönyvének a kiadására kérte kötelezni az alperest. A kölcsönszerződés egésze érvénytelenségének jogalapjaként a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontját jelölte meg. Keresetét egyebek mellett azzal indokolta, hogy az alperes a teljes hiteldíjmutatót a 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet alapján határozta meg, holott az a perbeli szerződésre nem alkalmazható. Álláspontja szerint nem valós a THM szerződésben megjelölt mértéke, mert abban az alperes a szerződésben fel nem tüntetett ügyleti kamatot, és olyan költségeket is figyelembe vett, amelyek kiterhelésének alapjául szolgáló feltételek érvénytelenek jogszabály rendelkezése alapján (árfolyamrész). Külön is hivatkozott az egyedi szerződés „Fizetési kötelezettségek” címszó alatt feltüntetett rendelkezéseinek, valamint az Üsz. konkrétan megjelölt feltételeinek (I.24., I.25.a., b., c., V.6., IX.1.c/3., 4., IX.2.b/2., 3., IX.3.a/3., 4., IX.4.a/3., 4., XI.2., XI.3.a., b.) érvénytelenségére tisztességtelenség okán. Ezt meghaladóan kifejtett álláspontja szerint az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiányában árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség nem terheli. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását akként, hogy a kölcsönösszeg és annak az Üsz. I/18.c. pontja szerint LIBOR ügyleti kamata megfizetésére köteles. Így elvégzett számítása szerint a marasztalási összegnek megfelelő túlfizetése keletkezett. A törzskönyv kiadására irányuló keresetének indokaként egyfelől az opciós szerződés 4. és az Üsz. IV.7 pontja érvénytelenségére, másfelől arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségének eleget tett.

Az alperes nem vitatta az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiányát, és a szerződés erre alapított érvénytelenségét. Ellenkérelmében kérte, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa érvényessé akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét 10,44 %-ban határozza meg. Egyebekben a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, a perbeli szerződésre alkalmazandó a 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet, ennek rendelkezése alapján került a THM meghatározásra. Hangsúlyozta, a felek deviza alapú szerződést kötöttek, a konstrukció velejárója a mértékadó devizanem és a forint árfolyamváltozásából fakadó kockázat, amely kockázatot a felperes az Üsz. V.6. pontjában kifejezetten vállalta. Megjelölte továbbá az egyedi szerződés és az üzletszabályzat azon rendelkezéseit, amelyekből egyértelműen kitűnik, hogy az árfolyamkockázat a felperest terheli. Vitatta ezen szerződési feltételek érvénytelenségére való felperesi hivatkozás megalapozottságát. Részletesen kifejtette álláspontját a további érvénytelenségi okokat illetően is.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek között 2007. július 12. napján létrejött **(kölcsönszerződés jelölése)**. kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat mértékét évi 10,44 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy a szerződés részévé vált általános szerződési feltételeket rögzítő **(üzletszabályzat jelölése)**. számú gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó üzletszabályzat IV.7. pontja, valamint az opciós szerződés 4. pontja érvénytelen. Kötelezte az alperest a KVM 346 forgalmi rendszámú Opel Astra típusú gépjármű törzskönyvének a kiadására, továbbá arra, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 180 000 Ft perköltséget. A feljegyzett illetékből az alperest 213 600 Ft, míg a felperest 106 800 Ft megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a perbeli szerződés deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződés. Megalapozottnak találta a kölcsönszerződés érvénytelenségét a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének a hiánya miatt, a szerződést azonban annak meghatározásával

érvényessé nyilvánította. Ugyancsak megalapozottnak ítélte az Üsz. IV.7. és az opciós szerződés 4. pontja érvénytelenségét, és ennek alapján a törzskönyv kiadása iránti kereseti kérelmet. A további érvénytelenségi okokat - köztük az egyes szerződési feltételek tisztességtelenségére alapított hivatkozást - kifejtett indokai szerint alaptalannak találta. A jelen másodfokú eljárás tárgyát képező további érvénytelenségi okokat illetően a következő álláspontot foglalta el:

A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított semmisségre való hivatkozást illetően megállapította, az alperes a perbeli szerződésben feltüntette a teljes hiteldíjmutatót, amelyet a szerződés megkötésekor hatályos 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet alapján helyesen állapított meg, míg a THM számítása során figyelembe nem vett költségeket az Üsz. V.7. pontja alapján a Hirdetmény határozza meg. Minderre figyelemmel arra a következtetésre jutott, hogy a szerződés megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott jogszabályi követelményeknek.

Alaptalannak ítélte azt a felperesi hivatkozást, miszerint a szerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos alperesi tájékoztatás hiánya miatt érvénytelen. Kiemelte, az Üsz. V.6. pontjában a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázat viselését, önmagában az árfolyamkockázat adósra történő telepítése pedig nem tisztességtelen.

A felperes pontosított fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 91 956 Ft megfizetésére. Fellebbezésének indoka szerint a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjába ütközik. Érvelése szerint a kamat, a költségek, valamint a díjak éves százalékos értéke szerződésben való feltüntetésének hiánya miatt a THM mértéke sem meghatározott. Előadta, az alperes a THM-ben értékeli és felszámítja a visszafizetendő tőkén felül kamatot, ami nem szerepel a szerződésben, továbbá árfolyamrést, aminek a felszámítására vonatkozó rendelkezések a DH1 tv. alapján semmisek, valamint a szerződéskezelési díjat, amelynek kiterhelésére alapot adó feltételek (Üsz.V.5., V.7.) érvénytelenségét a Kúria a közérdekű perben hozott Gfv.VII.30.112/2015/5. számú ítéletében megállapította. Mindezekből következően álláspontja szerint a THM induló százalékos mértéke nem valós, ily módon nem tükrözi a szerződés tényleges terheit. Változatlan álláspontja szerint árfolyam-különbözet fizetésére nem köteles, a kamatkikötés hiánya és a THM valótlán százalékos mértékének feltüntetése miatt ugyanis a szerződés nem deviza alapú. Állította, az alperestől nem kapott az árfolyamkockázat viseléséről megfelelő tájékoztatást, a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése szerinti kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, az Üsz. V.6. pontja pedig érvénytelen. Előadta, a másodfokú eljárásban általa kért marasztalási összeg az alperes által nyújtott kölcsön és annak jegybanki alapkamata figyelembevételével számított összeg (4 573 388 Ft), valamint az általa történt teljesítés (4 655 344 Ft) különbözete.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte az elsőfokú eljárásban előadott védekezésének fenntartásával. Kiemelte, a kamat feltüntetésének hiánya nem befolyásolja a THM meghatározását, az a jogszabályban írtaknak megfelelően került kiszámításra, értékelve az ügyleti kamat mértékét is. Előadta, a felperesi állítással szemben a Kúria a hivatkozott közérdekű perben hozott ítéletében a perbeli Üsz. V.5. és V.7. pontjának érvénytelenségét nem állapította meg, így jogszerűen számította fel a hirdetmény szerinti költségeket. Utalt arra, az 1/2016. PJE értelmében, ha a költségek, díjak, vagy azok egy része a szerződésben nincs egyértelműen meghatározva, emiatt a szerződés érvénytelensége nem állapítható meg. A szerződés deviza alapúságát pedig a kamat feltüntetésének a hiánya nem érinti. Bejelentette, hogy a felperes nyilvántartott tartozása 3 437 011 Ft.

A felperes a másodfokú eljárásban fellebbezési érveit kiegészítette. Az alperes ellenkérelmére reagálva kifejtette, alaptalan az az alperesi hivatkozás, hogy az 1/2016. PJE értelmében a költségek,

díjak, vagy azok egy része tekintetében a szerződés érvénytelensége nem vizsgálható. Előadta, a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bírának 2016. november 28. napján tartott értekezlete az arról kiadott Feljegyzésben akként foglalt állást, hogy a DH törvények rendelkezései alapján csak az árfolyamrésre és az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szerződési feltételek semmisségét illetően történt meg a DH törvények hatálya alá tartozó szerződések konvalidációja, az egyéb érvénytelenségi okok kiküszöbölésére nem került sor, nincs tehát olyan jogszabály, amely kiküszöbölte volna a szerződés egyéb okból való érvénytelenségét. Hangsúlyozta, a másodfokú eljárásban a per tárgyának értéke az általa követelt összeg, azaz 91 956 Ft, az alperes „bemondásán” alapuló tartozás összege nem vehető figyelembe, a perérték ezzel ellentétes számítására vonatkozó álláspont ellentétes az 5/2013. PJE rendelkezéseivel.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az ítéltábla előrebecsátja, a kérelemhez kötöttség perjogi elve a másodfokú eljárásban is érvényesül, azaz a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között változtathatja meg (Pp. 253. § (3) bekezdés). Ennek figyelembevételével az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségére, az Üsz. V.6. pontjának érvénytelenségére, továbbá az árfolyamkockázatról való tájékoztatással kapcsolatos, az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó álláspontját bírálhatta felül. A fellebbezés nem érinti az induló ügyleti kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenség elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezményét, ezért nem értelmezhető a felperesnek a fellebbezés kiegészítésében tett ezt érintő előadása.

Az ítéltábla a másodfokú eljárás tárgyát képező kereseti hivatkozások alaptalanságával kapcsolatos elsőfokú ítéleti megállapításokkal egyetért.

Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjába ütközés:

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a szerződés megfelel a hivatkozott jogszabályi rendelkezésben támasztott követelményeknek. A Hpt. szerződéskötéskor hatályos 213. § (1) bekezdés b) pontja alapján a szerződés semmissége akkor állapítható meg, ha nem tartalmazza az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb - esetleges - költségek meghatározását és összegét, vagy ha az ilyen költségek pontosan nem határozhatók meg, az ezekre vonatkozó becslést. Tény, hogy a perbeli szerződés feltünteti az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a szerződés, valamint az annak részét képező üzletszabályzat és - az Üsz.V.7. pontja alapján - a Hirdetmény rögzíti a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és azok összegét. Helytállón hivatkozik arra az alperes fellebbezési ellenkérelmében, a felperes állításával szemben a jelen szerződés részét képező üzletszabályzat fellebbezésben megjelölt V.5. és V.7. pontjának érvénytelensége közérdekű perben nem került megállapításra. Az Üsz. V.5. pontja az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogát biztosító szerződési feltétel, amely a 2014. évi XXXVIII. tv. (DH1 tv.) 4. § (1) bekezdése alapján semmisnek tekintendő. Az Üsz. V.7. pont tisztességtelensége nem állapítható meg, e körben maga a felperes sem tett előadást. Mindennek azonban nincs jelentősége a szerződés érvényességét illetve érvénytelenségét illetően. Ugyanis, ha az alperes a szerződésben és az annak részét képező Üzletszabályzatban valamint Hirdetményben olyan költséget számít fel, amelynek az alapjául szolgáló rendelkezés érvénytelen, az nem érinti magának a szerződésnek az érvényességét, hanem a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés.

Az a felperesi hivatkozás, hogy a THM nem valós, annak kifejezésre juttatása, hogy a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja, ez azonban nem eredményezi a szerződés

semmisségét, hanem akarat hiába miatt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 210. § (1) és (4) bekezdése alapján a szerződés megtámadására adhat alapot, a felperes azonban erre alapítottnak a szerződést nem támadta meg.

Árfolyamkockázat viselése:

A felperes marasztalási keresetét arra alapította, hogy a svájci frank forinthez viszonyított árfolyamának változásából eredő fizetési kötelezettség nem terheli, egyrészt mert nem kapott az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében írt kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában, másrészt mivel érvénytelen az Üsz. V.6. pontja.

A perbeli kölcsönszerződés deviza alapú jogügylet, amelynek lényege, hogy a felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kírovó pénznem) és azt mindkét fél forintban köteles teljesíteni (lerovó devizanem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat 1. pont). A perbeli üzletszabályzat felperes által támadott V.6. pontjában rögzített feltétel a deviza alapú szerződés lényegéhez kapcsolódó - az árfolyamváltozásból eredő - kockázat felperes általi vállalását jelenti, következésképpen a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek tisztességtelensége az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható, és a 2009. május 22. napjától hatályos (5) bekezdés szerint is csak akkor állapítható meg, ha az - a szerződés egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve - nem világos, nem érthető. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. fent hivatkozott rendelkezésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A Hpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (6) és (7) bekezdésének rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ez azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottnak nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következetes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - az egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009. 2004.). A pénzügyi jog körébe

tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Mindebből következően az árfolyamkockázatról való tájékoztatást nem kell feltétlenül külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia, az szerepelhet a szerződésben is, kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF”, „havi fix konstrukció” kitétele, valamint az Üsz. egyéb rendelkezései - köztük a V.6. pontban foglalt feltétel - a felperes számára egyértelművé tette, hogy az ügylet árfolyamkockázattal jár. A fentieken túl ez állapítható meg az üzletszabályzat I.17., I.24., I.25. pontjainak együttes értelmezése eredményeként is. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításnak képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A fenti üzletszabályzati pont megszüvegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza. A rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében kell árfolyamváltozást fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az Üsz. I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix deviza konstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészeket az adósnak a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie. Lényeges emellett, hogy a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a fix konstrukciót jelölte be. Ahhoz, viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel, és ebből adódóan magának a deviza alapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázattal.

Rámutat továbbá az ítéletábra, hogy a fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE).

A felperes előadta, elolvasta a szerződést és az üzletszabályzatot, annak egyes rendelkezései nem voltak számára teljes egészében értelmezhetők, ennek ellenére felvilágosítást nem kért. E mulasztása azonban előnyök szerzésére nem adhat alapot (1959-es Ptk. 4. § (4) bekezdés).

Az egyedi szerződés és az üzletszabályzat rendelkezései alapján tehát a felperesi fogyasztó számára felismerhetőnek kellett lennie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek, illetve hogy az árfolyamváltozás valós kockázatot jelent, amely kockázat korlátozás nélkül őt terheli.

A perérték az elsőfokú bíróság által alkalmazott számítási módtól eltérően határozható meg. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. Jelen ügyben a felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl annak a megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. Ennek megfelelően az elsőfokú eljárásban a perérték 3 749 976 Ft (2 069 181 Ft az alperes által a keresetlevél beadásához közeli időpontban készített felülvizsgált elszámolásban rögzített tartozás összege, 1 080 795 Ft a felperes által megjelölt túlfizetés, 600 000 Ft törzskönyv). Az elsőfokú bíróság ettől eltérően az összes törlesztő részlet összegének alapulvételével 5 339 760 Ft-ban állapította meg az elsőfokú perértéket, amely alapján az ítélet tábla megítélése szerint helyes számítási módhoz képest magasabb összegű eljárási illeték megfizetésére kötelezte a peres feleket, a Pp. 253. § (3) bekezdésében írtakra figyelemmel erre irányuló jogorvoslati kérelem hiányában az elsőfokú ítélet e rendelkezésének korrekciójára nem kerülhetett sor.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú perértéket az ítélet tábla 3 528 967 Ft-ban határozta meg (3 437 011 Ft az alperes által nyilvántartott tartozás, 91 856 Ft a felperes által követelt túlfizetés). Ennek alapulvételével kötelezte az ítélet tábla az alaptalanul fellebbező felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes - 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. §-a alapján megállapított, mérsékelt összegű ügyvédi munkadíjból álló - másodfokú perköltségének a megfizetésére, valamint az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a feljegyzett eljárási illeték megfizetésére.

S z e g e d , 2017. március 8.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró

